

Здорик З. С., магістр
вихователь Рудківської філії КЗ
«Китайгородський ЗЗСО І-ІІІ
ступенів»
Царичанської районної ради
Дніпропетровської області

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО У ЗМІСТІ ВИХОВАННЯ ІНТЕЛІГЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

На сучасному етапі розвитку української державності для нашого суспільства все більше виникає необхідність у формуванні висококультурного та високоморального підростаючого покоління. Проектування і організація процесу виховання особистості в сучасній школі вимагають визначення гуманістичних орієнтирів виховного процесу, теоретичного обґрунтування змісту виховання, розробки ефективних виховних технологій [4].

На наш погляд, визначення інтелігентності як мети виховання у сучасній загальноосвітній школі дасть можливість інтегрувати накопичений досвід виховної роботи й сучасні завдання виховання школярів.

Визнання інтелігентності метою виховання у загальноосвітніх навчальних закладах обумовлює необхідність не тільки визначення змісту самого поняття «інтелігентність», а й виокремлення тих особистісних якостей, що в комплексі формують інтелігентність як інтегративну якість особистості [4].

Варто зазначити, що моделювання змісту інтелігентності досліджували В. Андреев, Л. Келеман, О. Лук'янова, Д. Ліхачов, А. Труфанов та ін. [4].

Походження слова *інтелігентність* (від лат. *intelligens* – обізнаний, тямущий, розсудливий) та його спорідненість зі словом *інтелектуальність* націлює також на зв'язок з поняттям *інтелект*. У повсякденному мовленні це слово використовується як синонім порядності, чесності, правдивості, шляхетності, принциповості, тактовності, совісності [1].

Інтелігентність – інтегральне поняття, основні ознаки якого комплекс інтелектуальних і моральних якостей: загострене відчуття соціальної справедливості, долучення до багатств світової й національної культури та засвоєння загальнолюдських цінностей, слідування велінням совісті, тактовність і особиста порядність [1].

Видатний український педагог В. Сухомлинського спеціально не досліджував феномен інтелігентності, але він писав про можливості її формування саме в шкільні роки, які вважав підготовкою до дорослого життя.

Величезного значення надавав В. Сухомлинський залученню дітей до світу прекрасного, що є невід'ємним складником естетичного виховання: «Уже в дошкільному й молодшому шкільному віці, коли відбувається становлення свідомості, почуттів, волі особистості, винятково важливо, щоб дитина відчувала прекрасне, захоплювалась ним, дивувалась з нерукотворної краси природи і прекрасних творінь людських рук і розуму це те, без чого немислиме становлення справжньої культури інтелектуальних і моральних почуттів» [1].

Отже, узагальнюючи вищесказане можемо зазначити, що однією із складників формування інтелігентності є саме естетичне виховання, яке у свою чергу неможливе без залучення дитини до світу мистецтва.

Багатовікові дослідження мистецтва, зокрема образотворчого мистецтва, показали його виключну складність, виявили чисельні його функції: гносеологічну (своєрідно пізнавати дійсність), аксіологічну (своєрідно її оцінювати), гедоністичну (викликати душевну піднесеність), сугестивну (вселяти певний лад емоцій та думок), просвітницьку (виступати своєрідним «посібником життя»), евристичну (активізувати та розвивати творчий потенціал людей), комунікативну (виступати в ролі особливої мови, своєрідного засобу спілкування між людьми) тощо. [2].

На нашу думку, інтелігентність можна сформувати шляхом залучення школярів до різних видів мистецтва: музики, літератури, театру та, зокрема, образотворчого мистецтва. Так залучення учнів до образотворчого мистецтва відбувається шляхом як практичної так і теоретичної діяльності: створення власних творчих робіт, вивчення та аналіз творчості відомих майстрів образотворчого мистецтва слугуватиме розвитку раціонального та ірраціонального (несвідомого) мислення, яке характеризується такими формами пізнання як інтуїція, уява, фантазія; розвиток в учнів поваги до своєї праці та праці інших, чуттєво-емоційного ставлення до оточуючої дійсності, формування естетичної культури, *здатності сприймати і перетворювати дійсність за законами краси* [3].

За допомогою образотворчої діяльності ми можемо допомогти учнівській молоді замилюватися красою природи, зрозуміти індивідуальність та гідність іншої людини, виявити повагу до культури минулого, сформувати навички вихованої людини, виплекати неповторно-індивідуальний талант і цим самим піднести особистість на високий рівень розквіту людської гідності [3].

Узагальнюючи описане вище можемо констатувати, що виховання інтелігентності необхідний складник шкільного життя учнівської молоді.

Також можемо стверджувати, що образотворче мистецтво володіє необхідною силою впливу на розвиток та вдосконалення сфер життєдіяльності школярів, а саме розумової (інтелектуальної), духовної та емоційної: невід'ємних складників інтелігентної особистості школяра, який повинен стати у майбутньому носієм гуманістичних цінностей та ідеалів суспільства.

Список використаних джерел

1. Довга Т. «Феномен «дитячої інтелігентності»: першоелементи дорослішання» / Т. Довга // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки. - 2013. - Вип. 123(1). - С. 142-146. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_123%281%29_38.
2. Лабковская Т. С. Эстетическая культура и эстетическое воспитание: Кн. Для учителя / Сост. Г. С. Лабковская. - М. : Просвещение, 1983. - 304 с.
3. Просіна О. «Мистецтво» як один із головних предметів у школі [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/845-mistetstvo-yak-odin-iz-golovnikh-predmetiv-u-shkoli>.

4. Фунтікова Н. В. Якості інтелігентної людини як змістова основа виховання інтелігентності у студентської молоді / Н. В. Фунтікова // *Духовність особистості*. - 2014. - Вип. 4. - С. 145-155. / Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2014_4_21.

Карапузова І. В. к. п. н., доцент
Гнізділова О. А. д. пед. н., професор
Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ОСНОВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДОШКІЛЬНИКІВ

Екологічна освіта є одним з найважливіших завдань сучасності, це не лише процес цілеспрямованого впливу суспільства на дітей та їх ставлення до природного середовища, а й простір міжособистісних стосунків, у яких формується цілісна культура особистості та її невід’ємна екологічна складова. Така освіта покликана значно посилити пізнавальні можливості дітей завдяки формуванню у них допитливості та стійкого інтересу до довкілля.

Вивченням проблем екологічної освіти дошкільників займалися видатні педагоги минулого: К. Ушинський, В. Сухомлинський, С. Русова. І в наш час багато науковців та педагогів-практиків присвятили свої дослідження даній проблемі. Серед них Н. Лисенко, Н. Яришева, Н. Глухова, В. Скребець, С. Ніколаєва, З. Плохій, Н. Кондратьєва та ін.

Головною умовою екологічної освіти є створення еколого-розвивального предметного середовища, що передбачає набуття уявлень про самоцінність та неповторність об’єктів і явищ природи, прояв гуманних почуттів до живих істот, оволодіння вміннями відчувати красу та милуватися нею, виважено поводитися в довкіллі, знати правила безпечної поведінки у природі, адже природа має відкритися перед дитиною як жива лабораторія, де можна спостерігати й вивчати її мешканців, як відповідна школа, у якій можна успішно оволодіти основними правилами поведінки, уміннями та навичками розумного використання, примноження й охорони природного довкілля.

Еколого-розвивальне середовище в широкому розумінні – це єдність природного, предметного, соціального та середовища внутрішнього «Я». Воно забезпечує набуття дитиною досвіду контакту із природним оточенням та спілкуванням із дорослими. Ефективність впливу довкілля на особистість дитини у закладі дошкільної освіти залежить від здатності педагогічного колективу організувати комфортне еколого-розвивальне середовище. Щоб сформувати екологічну компетентність, дорослий має сам орієнтуватися у цих проблемах (глобальних, регіональних, місцевих), мати сформоване почуття громадянської відповідальності за стан природи, бажання та дієву готовність до її збереження [2].